

jat. 3/5.64

KEMIJÄRVEN LUUSUAN MUINAISTIEHEELLISTÄ INVENTOINTIA

KESÄLLÄ 1962

A.Siiriäinen.

Uutela

94

Tila: Uutela, Rno: 40

om: mv V. Ulkuniemi, os: Kemijärvi, Luusua

KM 15679:1-7. Liitteet 1-5, valok. ff 28245-6

Taloud. kartta til. 3632 ja Kemijoki Oy:n K-järven säännöstelykartta lehti 3632 05 A1

Löytöpaikka sijaitsee Kemijärven Reinikansaaren mantereesta erottavan Pieskansalmen etelärannalla Luusuan-Kemijärven maantien länsipuolella siitä n. 150 m:n päässä. Jo hylätyn sorakuopan ja järven välisen näillä perillä harvinaisen korkean rantatörmän huipulta soranotossa sattumalta säästyneeltä kielekkeeltä löytyi sorakuopan reunaa vasten profiilina näkynyt punamultakeskittymä.

Koska keskittymä täytti nähdäkseni muoto- ja kokovaatimukset ollakseen kivilautainen punamultahauta ja koska törmä näytti olevan sortumaisillaan sorakuoppaan (ja Kemijoki Oy:n vedennoston yhteydessä sen varmasti tekisi) suoritin paikalla kahden päivän nopean tutkimuksen (16-17.7.1962).

Maaperä oli moreenia, ei suuria kiviä sisältävää. Heti ohuen humuksen alta paljastuneen punamulta-alueen kohdalla sora oli jonkin verran pienikivisempää kuin sen ympärillä. Punamultakeskittymän pohjoisraja oli jonkin verran epäselvä. Keskittymän kooksi mitattiin (se mikä siitä oli jäljellä) 220x175 cm, syvyys oli keskeltä n. 25 cm. Pituusakseli oli suunnassa 13.00/60.00.

Kaivaus suoritettiin kolmena kerroksena, joiden väliset tasot kartoitettiin.

Maaperä oli ylimmissä kerroksissa kuohkeata, alimmassa taas hyvin kovaksi könttääntynyttä. Pohjalta löytyi muutama hiilenmurunen, pohjalla oli punamullan väri hyvin tummaa, rusehtavaa ja muistutti likamaata, etenkin ruutuja A-B:1-2 rajoittavan paalun ympärillä. Selviä rajoja tälle tummalle maalle ei voitu määrittellä. Löytöinä tehtiin eri korkeuksilta liuske^Skeikoksia, joista yhdessä näkyi hiottua pintaa osoittaen sen olevan peräisin kivi-esineestä, yksi iskoksista vaikuttaa kaapimeksi retusoidulta.

Löytöpaikan ympäristöstä en tehnyt kivilautaiseen asuinpaikkaan viittaavia löytöjä.

Kiintopisteen korkeus oli 150.42 m ymp., lukema sille koneelta oli 083.

Ahvensalmi

KM 15680:1-3. Liite 6, valok. f 28247

Taloud. kartta til. 3632

95

Ahvensalmi sijaitsee n. 1300 m Lautasalmen lossilta suuntaan 48.00/60.00. Se erottaa Reinikansaaren luoteispään mantereesta. Salmi on matala, n. 20 m leveä (18.6.), loivarantainen. Rannat ovat mukulakivisiä (pään kokoisia ja niitä pienempiä kiviä). Kummaltakin rannalta läheltä vesirajaa tehtiin kivikautisia löytöjä, saaren puolelta kivikosta n. 10 m vesirajasta terältä hiottu lohjennut liusketaltoa ja mantereen puolelta vesirajasta kvartsi-iskoksia. Muita merkkejä kivikautisesta asutuksesta ei havaittu, asuinpaikka lienee, kuten Kemijärven rannoilla usein on laita, jäänyt nykyisen vedenpinnan alapuolelle.

Reinikanpalo

KM 15681:1-2. Liite 7

Taloud. kartta til. 3632

96

Lautalahden pohjukassa sijaitsevan Ilmasaaren erottaa mantereesta n. 50 m leveä salmi, jonka mantereenpuoleisen rannan kaakkoon työntyvät lyhyet niemekkeet ovat hiekkarantaisia. Erään niemien etelärannalta hietikosta vesirajasta löytyi kvartsi-iskoksia. Muita merkkejä asuinpaikasta ei tavattu: se lienee jälleen Kemijärven nykyisen vedenpinnan alapuolella.

Löytöpaikka sijaitsee Lautasalmen lossilta n. 2400 m suuntaan 54.00/60.00.

Kivijärvi

KM 15682:1-3. Liite 8, valok. f 28248

Taloud. kartta til. 3632

97

Löytöpaikka sijaitsee Lautasalmen lossilta n. 2800 m suuntaan 54.30/60.00.

Lautalahden pohjoispohjukassa yhdistää Ala-Kivijärven Kemijärveen n. 500 m pitkä mutkikas kapea puro. Tämän puren pohjoisrannalta n. 200 m Kemijärvestä ylävirtaan korkeahkon törmän päältä löytyi suppealta alueelta runsaasti kvartsi-iskoksia maan pinnalta. Maa löytöpaikalla oli jonkin verran punertavaa, mutta muita merkkejä asutuksesta ei tavattu. Maaperä: ohuen kangasmaahumuksen alla moreenimaata, johon puro uomansa on kulluttanut. Löytöpaikan ja Kemijärven välissä on purossa pieni

koski; vedennousu ei löytöpaikalle aiheuta vahinkoja.

Lautasalmi

KM 15683 ja KM 15846:1-352 (C.Carpelan). Liite 9 , valok. f 28249

Ks C.Carpelanin kaiv. kert. top. arkistossa.

Tila: TVH:n Lautasalmen lossituvan tila

Taloud. kartta til. 3632 ja Kemijoki Oy:n K-järven säännöstelykartta lehti 3632 05 A1

91

Reinikansaaren ja mantereen välisen lossin saarenpuoleisen laiturin länsipuolella n. 10-20 m:n päässä laiturista löytyi matalasta törmästä sitä rikottaessa kvartsi-iskoksia. Järven vesi on tässä syövyttänyt rantaa melko kauas, löydettyäessä oli matalan törmän ja vesirajan välissä n. 5 m leveä rantahietikko. Törmässä näkyvässä profiilissa oli havaittavissa n. 10 cm paksu voimakas punamaakerros heti turpeen alla.

Paikka vaikutti tutkimisen arvoiselta ja vielä samana kesänä suoritti siellä tutkimuksen hum. kand. Christian Carpelan.

Myös salmen pohjoisrannalla niinikään lossilaiturin länsikupeella oli maaperä paikoin punertavaa, iskoksia en täältä löytänyt.

Mäntykentänniemi

KM 15684:1-4. Liite 10 , valok. ff 28250-1

Taloud. kartta til. 3632 ja Kemijoki Oy:n K-järven säännöstelykartta lehti 3632 05 A1

98

Löytöpaikka sijaitsee Lautasalmen lossilta n. 1000 m suuntaan 17.00/60.00.

Mäntykentänniemi on Oulunganniemen tyvestä etelään työntyvä n. 300 m pitkä kivikkoinen sekametsä- ja pensaskasvuinen niemi. Tämän niemen tyvessä sen itäpuolella on n. 20 m pitkä kivikkoinen hiekkarannan pätkä. Tältä hiekkarannalta aivan metsän rajasta löytyi joitakin kvartsiesineitä ja -iskoksia. Ne lienevät peräisin Kemijärven nykyisen vedenpinnan alaisesta huuhtoutuneesta asuinpaikasta. Useat metsän reunaan tehdyt koekuopat olivat täysin löydöttömiä, eräässä oli hieman punertavaa maata.

Niemen länsirannalta ed. löytöpaikalta n. 100 m länteen niemen kärkeen vievän polun pinnasta n. 20 m vesirajasta löysi apulaiseni, Pekka Moilanen, sädekiviliusketaltan. Kvartsi-, kivilaji-iskoksia tai punamaata ei paikalla ollut. Maaperä oli hyvin kivikkoista ja ranta tällä kohdalla louhikkoista.

Porkkasaari

99a

Tila: Salmenranta, Rno: 293

Om mv. Valde Ala-Luusua, os: Kemijärvi, Luusua

Liite 11, valok. f 28252

kartta lehti 3632 05 A1.

Taloud. kartta til. 3632 ja Kemijoki Oy:n K-järven säännöstely-
Porkkasaari sijaitsee Lautasalmen länsipuolella, lossin ete-
lärannasta n. 850 m suuntaan 50.00/60.00. Se on pieni, pyöreä
(Ø n. 50-60 m), korkeahko saari, sekametsää kasvava.

Omistaja tiesi kertoa, että saarella on joitakin syviä painanteita. Käydessäni saarella löysin sen laelta, korkeimmalta kohdalta, kaksi selvää kuoppaa rinnan. Ne olivat molemmat n. 0,5 m syviä, halkaisijaltaan 2,5-3 m, pyöreitä. Maat oli kuoppia tehdessä jätetty niiden reunoille. Kumpuilevassa maaperässä oli mahdollisia epäselvempiä kuopanteita vaikea havaita, ehkä samanlainen kuoppapari sijaitsi edellisistä n. 7 m kaakon suuntaan. Ensinmainitun ryhmän itäpuoleisen haudan pohja myötäili poljettaessa.

Esinelöytöjä ei saarelta ole, eikä nytkään sellaisia tehty.

Mahdollisina vastineilmiöinä kuopanteille mainitsen Porkkaniemen kuopan aivan Porkkasaaren tuntumassa sekä Jatulinsaaren kuopat, jotka tutkin kesällä 1962 (ks kaiv. kert. top. ark:ssa).

Porkkaniemi

99b

Liite 12, valok. f 28253

Taloud. kartta til. 3632 ja Kemijoki Oy:n K-järven säännöstelykartta lehti 3632 05 A1

Porkkaniemi on lyhyt, kokea moreeninen niemi Reinikansaaren länsiosassa. Se työntyy kohti Porkkasaarta ja on tästä n. 100 m etäisyydellä suunnassa 34.00/60.00. Maaperä ja kasvillisuus ovat samanlaiset kuin saaressakin. N. 25 m Porkkaniemen kärjestä on havaittavissa selvä pitkullainen kuopanne, jonka läpimitat ovat 3 m ja 4 m ja syvyys n. 0,75 m. Hauturan pitemmän halkaisijan suunta on 41.00/60.00. Haudan pohja tuntui poljettaessa kovalta, se ei myötäillyt jalan alla.

LÖYTÖPAIKAT ON MERKITTY A.ERÄ-ESKON V:N 1956-58 INVENTOINTIKERTOMUKSEN YLEISKARTALLE, LIITTEELLE 1.

Kävin lisäksi seuraavilla maisteri A.Erä-Eskon v:n 1956-58 Kemijärven inventointikertomuksessa mainitsemällä löytöpaikoilla:

Tyvitalo (= Karsimus) = n:o 536

Heinäpellolta Karsimuksen asuinrakennuksesta n. 100 m luoteeseen löytyi suppealta alueelta runsaasti kvartsi-iskoksia. Maaperä löytöpaikalla oli hiekkaa. Löytökorkeus oli n. 149 m ymp. Nimesin löytöpaikan Karsimus 2:ksi (löydöt num. KM 15677:1-4).

Ks myös C.Carpelanin kaiv. kert. Karsimus L:stä top. arkistossa (Kemijärvi Hietala-otsikoidussa mapissa).

Hietala = n:o 52:IV

A.Erä-Eskon löytöpaikan IV luoteispuolella, siitä n m päässä Karsimusperän rantahietikolta vesirajasta löysin joitakin kvartsi-iskoksia ja yhden sädekiviliuskeiskoksen (KM 15678:1-3).

Matkalahti = n:o 46 a

A.Erä-Eskon tuomien esineiden löytöpaikan tienoilta kertoi tilan omistaja, mv Arvid Misikangas, löytäneensä kolme kiviesinettä, jotka hän korvausta vastaan luovutti Kansallismuseolle (KM 15685:1-3). Tarkkaa löytöpaikkaa hän ei enää muistanut (löydöstä oli kulunut seitsemisen vuotta), mutta kertoi esineiden nousseen "yhdestä rykelmästä auran vedon syvyydeltä" (n. 20-30 cm). Maaperä pellolla oli hiesua, maanpäällisiä merkkejä kivikautisesta asuinpaikasta en tavannut ja muutama tekemäni koekuopat olivat tulokseltaan negatiivisia.

Matkalahti ^u (Kokonniemi) = n:o 46 b 81

Matkalahden etelärannalla Kokonniemessä käydessäni löysin aivan niemen kärjestä hiekkasärkältä muutaman kvartsi-iskoksen (KM 15686) vesirajasta ja sen yläpuolelta. Särkkä oli kokonaisuudessaan veden tuomaa hiekkaa. Kvartsit lienevät peräisin nykyisen vedenpinnan alaisesta asuinpaikasta.

Honkasenniemi = n:o 41

Honkasenniemellä on arveltu sijaitsevan kivikautisen asuinpaikan. Käydessäni paikalla löysin niemen kärjestä rantakivikosta vedenrajan tuntumasta runsaasti kvartsi-iskoksia (KM 15685), 15687? mutta muita merkkejä asuinpaikasta en tavannut niemen rannoilta,

jotka olivat melko jyrkät. Niemen maaperä kasvillisuukseensa samoin kuin rannan muotokin muistutti huomattavasti vastapäisellä selällä sijaitsevaa Jatulinsaarta, joka on lappalaisasuinpaikan löytöpaikka.

Helsingissä marraskuun 1. pnä 1963

Ari Siiriäinen

Ari Siiriäinen, fil.yliopp.

f.28245



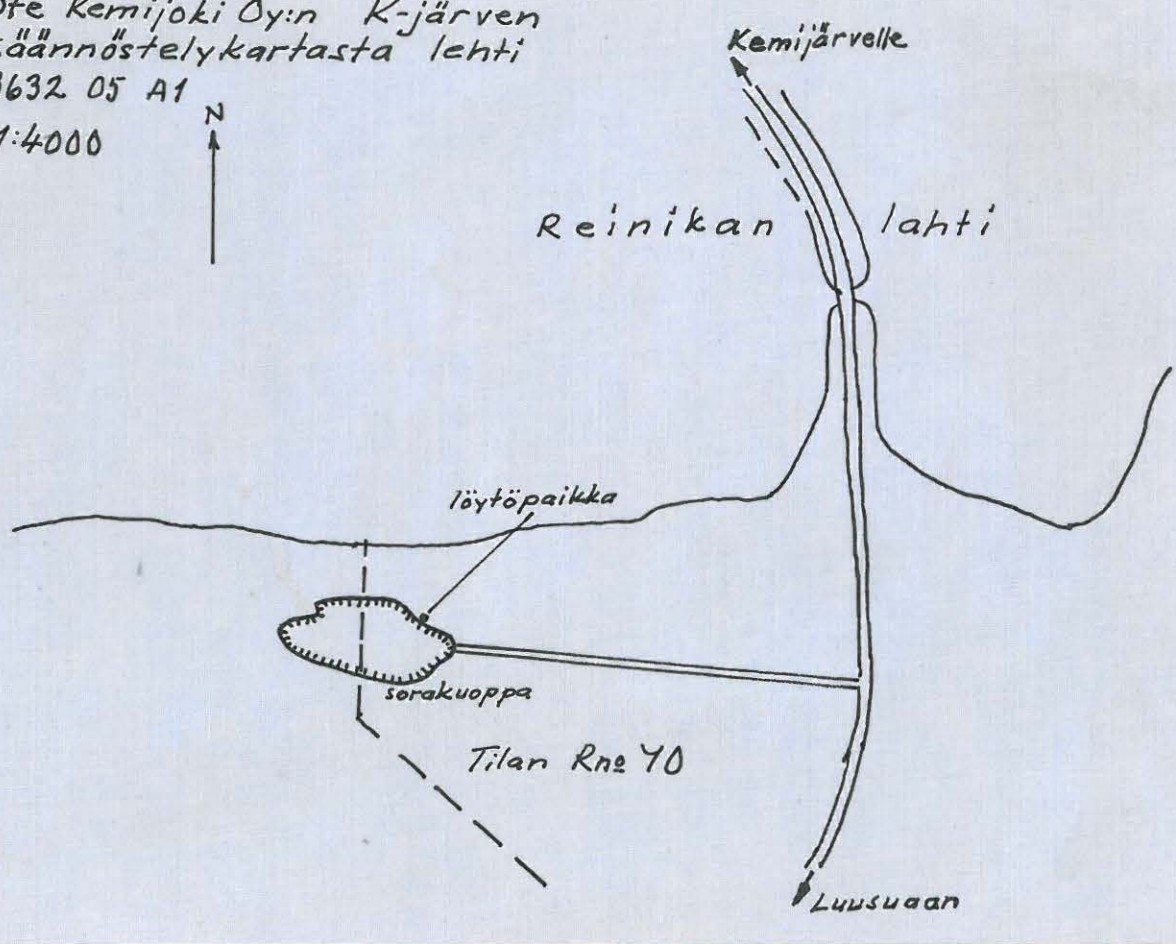
Uutelan löytöpaikka
ristin osoittamassa
kohdassa. Kuvattu e-
telästä, sorakuopan
eteläreunalta käsin.

f.28246



Punamulta esiintymän
"pääty"profiili, kuvat-
tu lännessä päin.

Ote Kemijoki Oy:n K-järven
säännöstelykartasta lehti
3632 05 A1
1:4000



Kemijärvi Luusua Utela

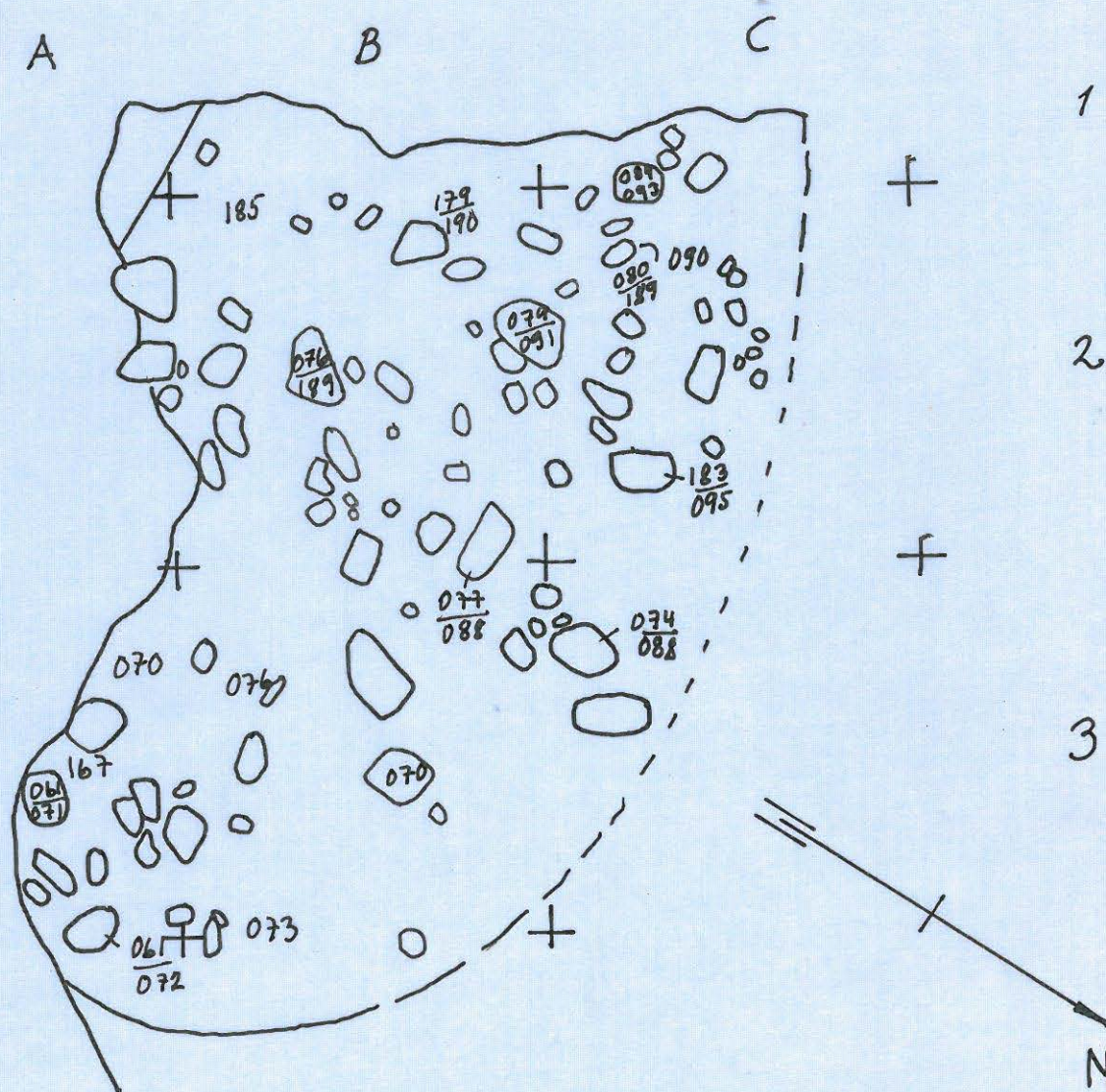
Taso 1 (= turve poistettu)

1:10

A. Siiriäinen 1962

kp = 083 = 150.42 m ymp.

kertomuksen liite n:o (2)



Kemijärvi Luusua Uutela

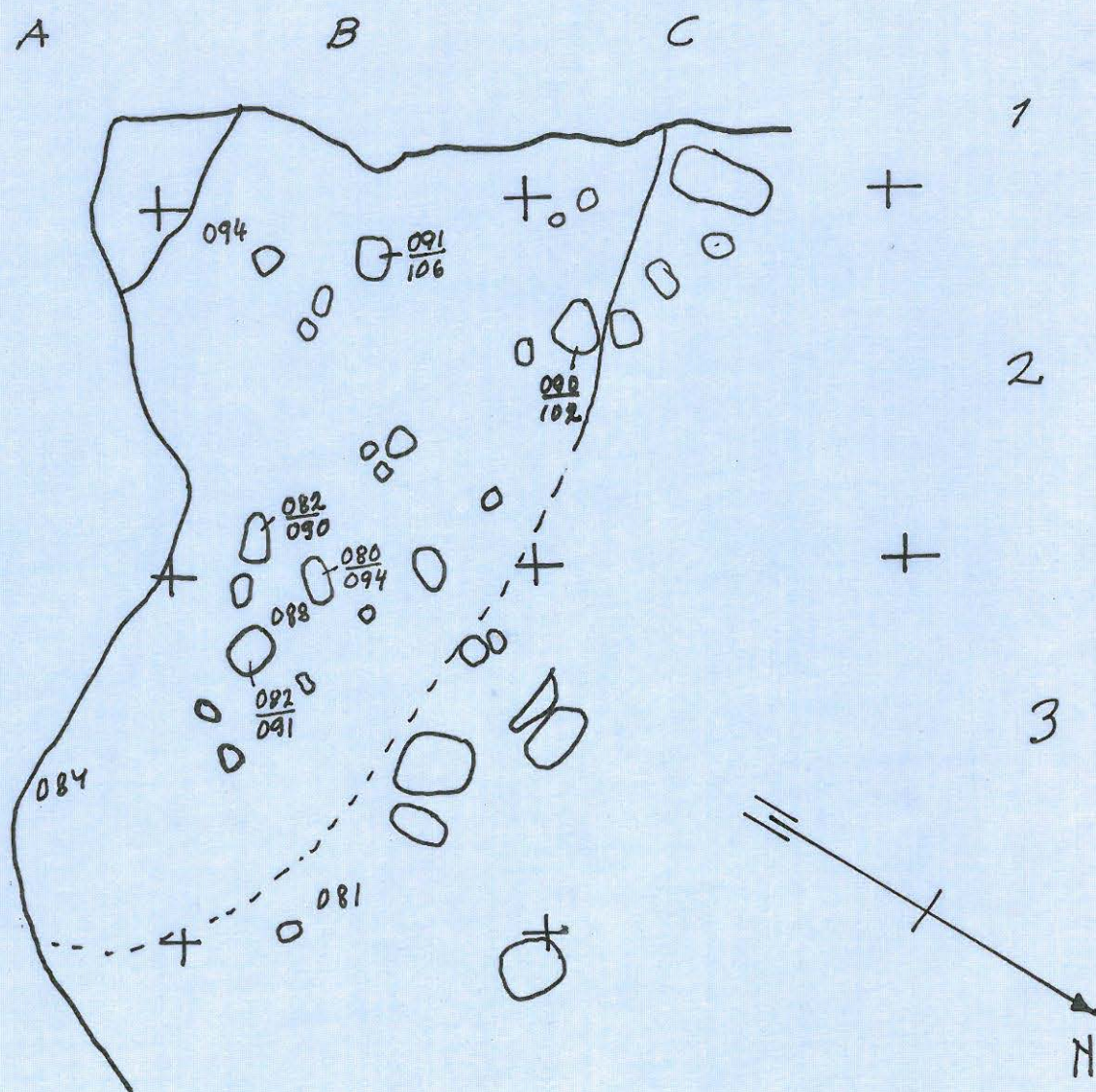
Taso 2

1:10

A. Siiriäinen 1962

kp = 083 = 150.42 m ymp.

kertomuksen liite n:o ③



Kemijärvi Luusua Utela



Taso 3

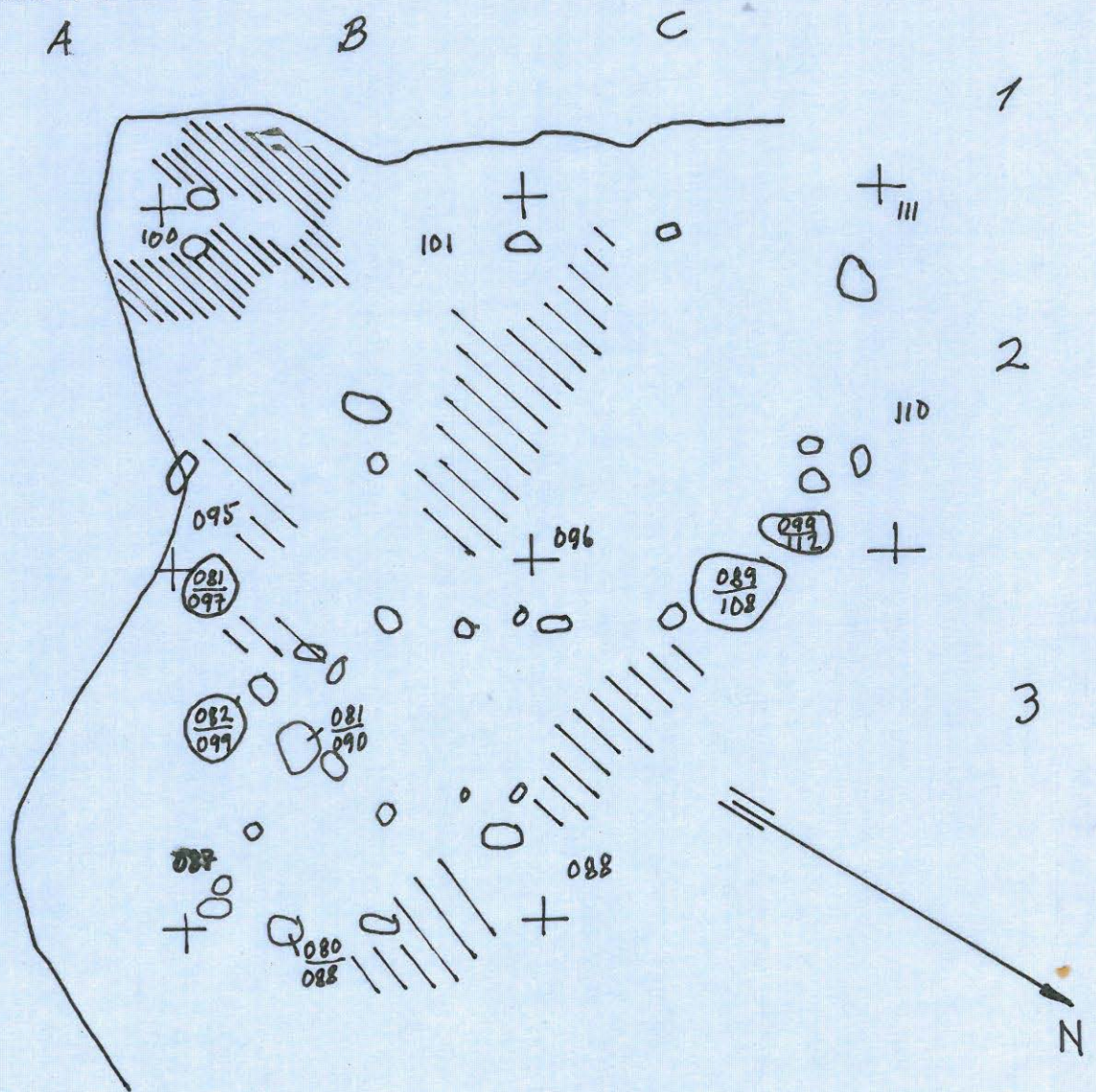
1:10

A. Siiriäinen 1962

Kp = 083 = 150.42 m ymp.

kertomuksen liite n:o (4)

 voimak. likamaata
 heikk. punert. maata



Kemijärvi Luusua Uutela


Taso 4 (=kaivon pohja)

1:10

A. Siiriäinen 1962

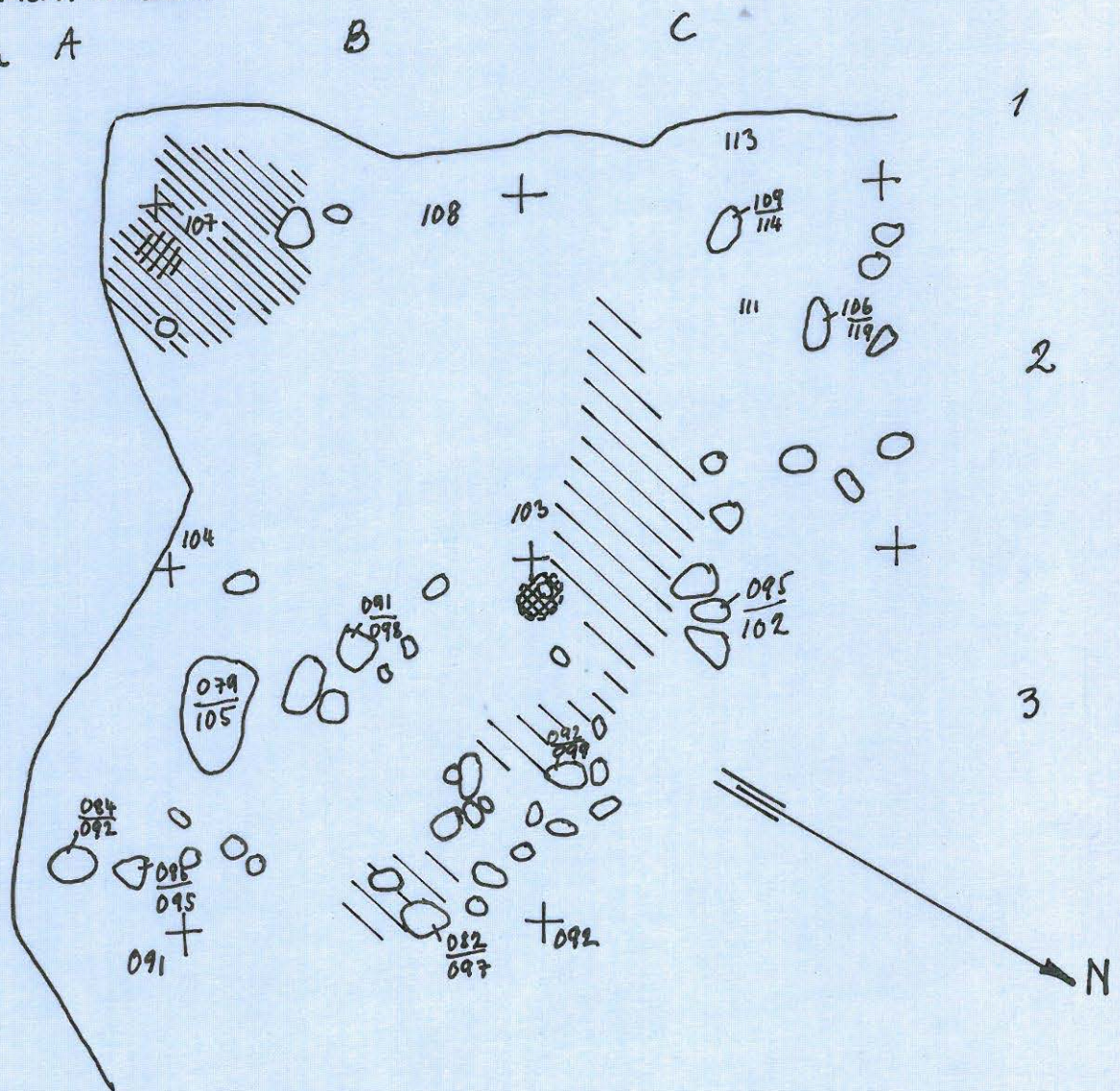
Kp = 083 = 150.42 m ymp.

kertomuksen liite n:o ⑤

 voimak. likamaata

 heikk. punert. maata

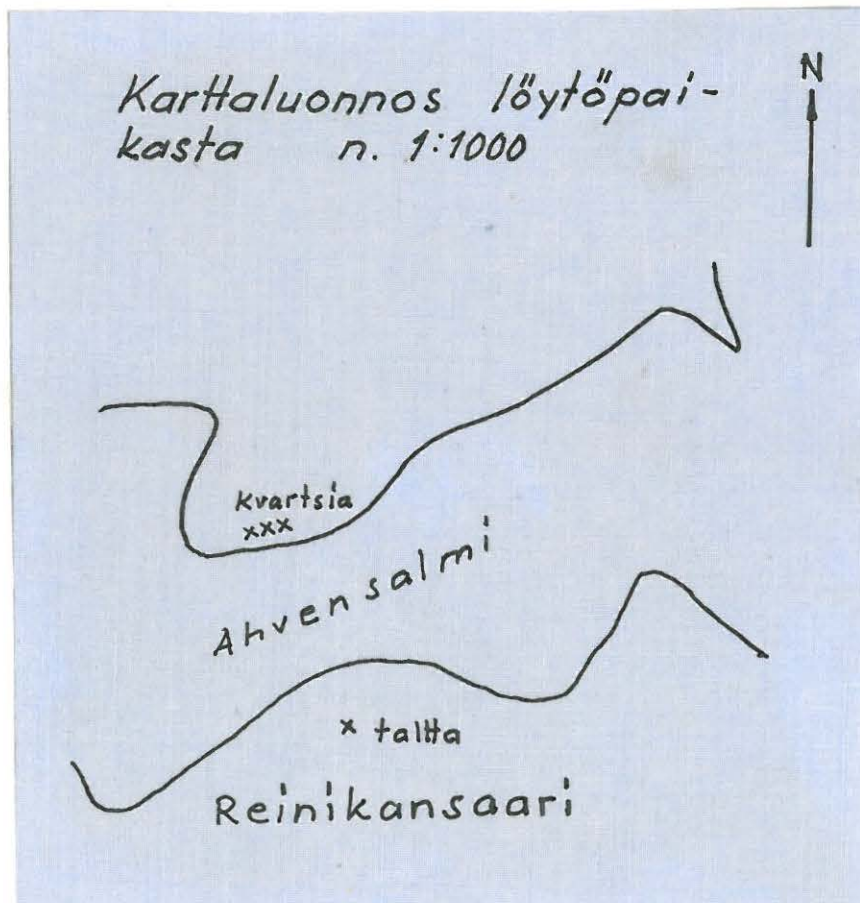
 palomaata A

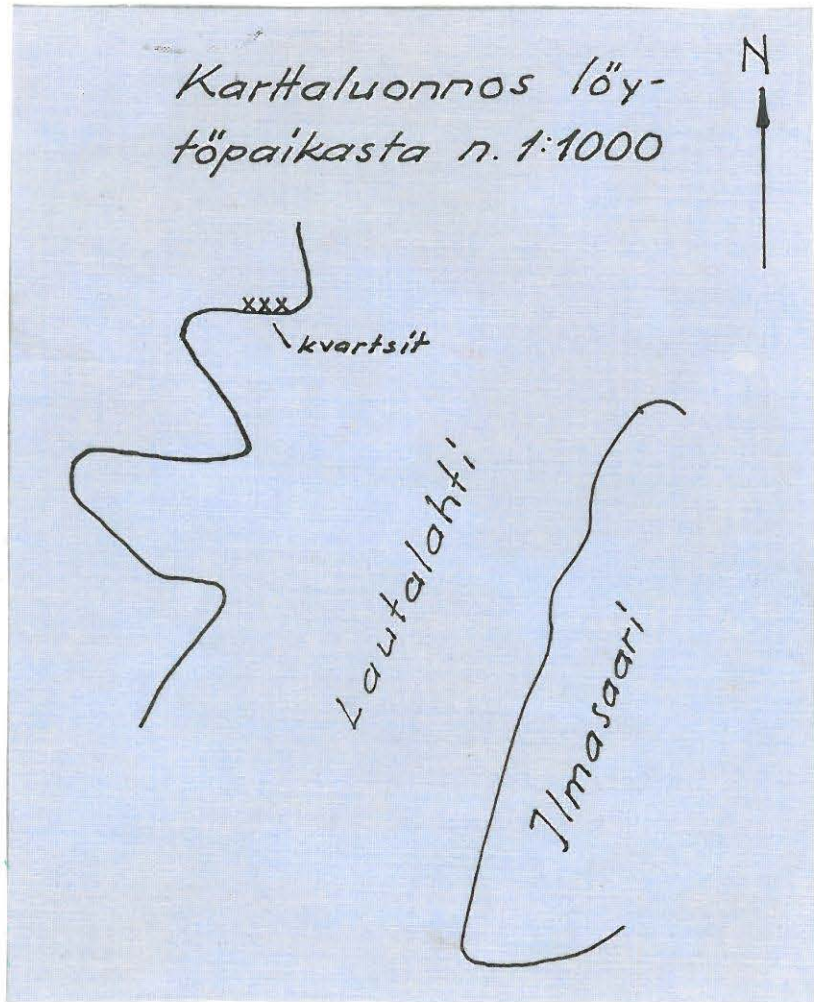


f. 28247



Ahvensalmi kuvattuna Reinikansaaren puoleisella rannalla, lounaasta käsin. Etualalla ristillä merkityssä kohdassa taltan löytöpaikka. Vastarannalle merkittyjen ristin välisellä alueella löytyivät kvartsit.

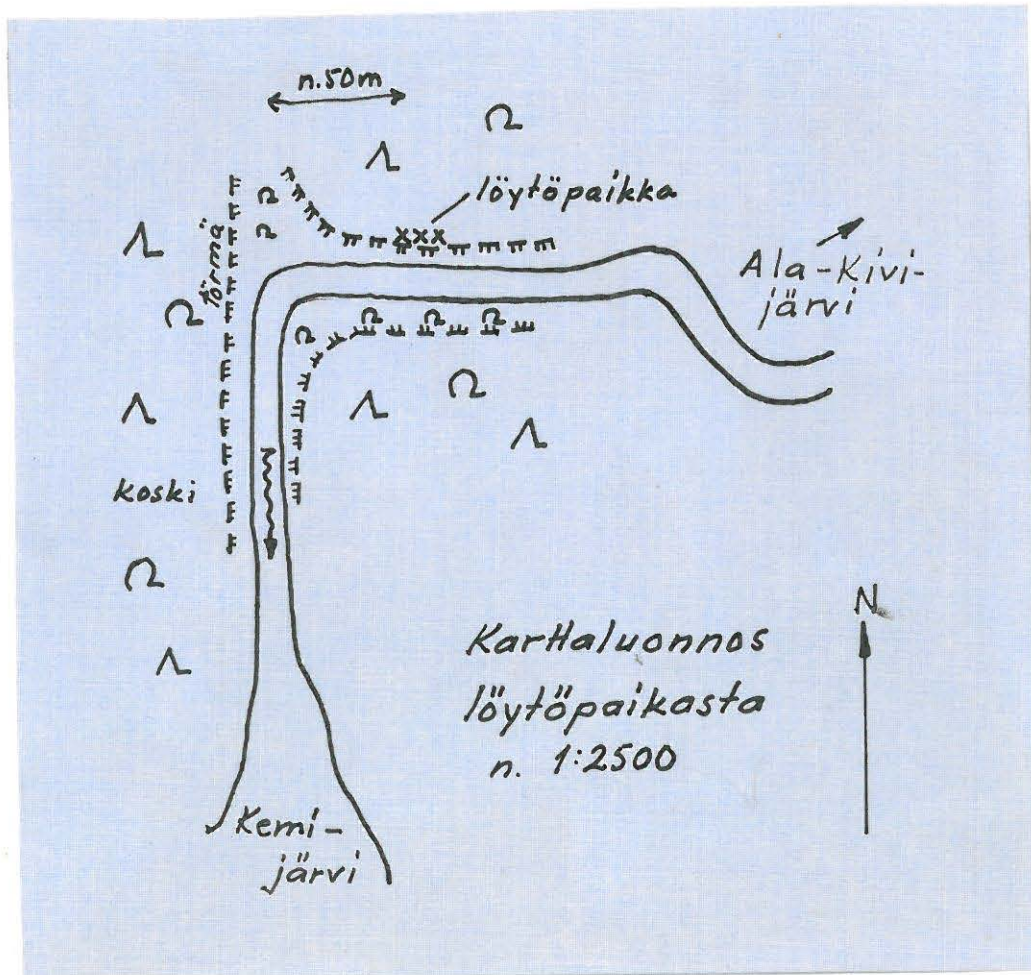




f. 28248



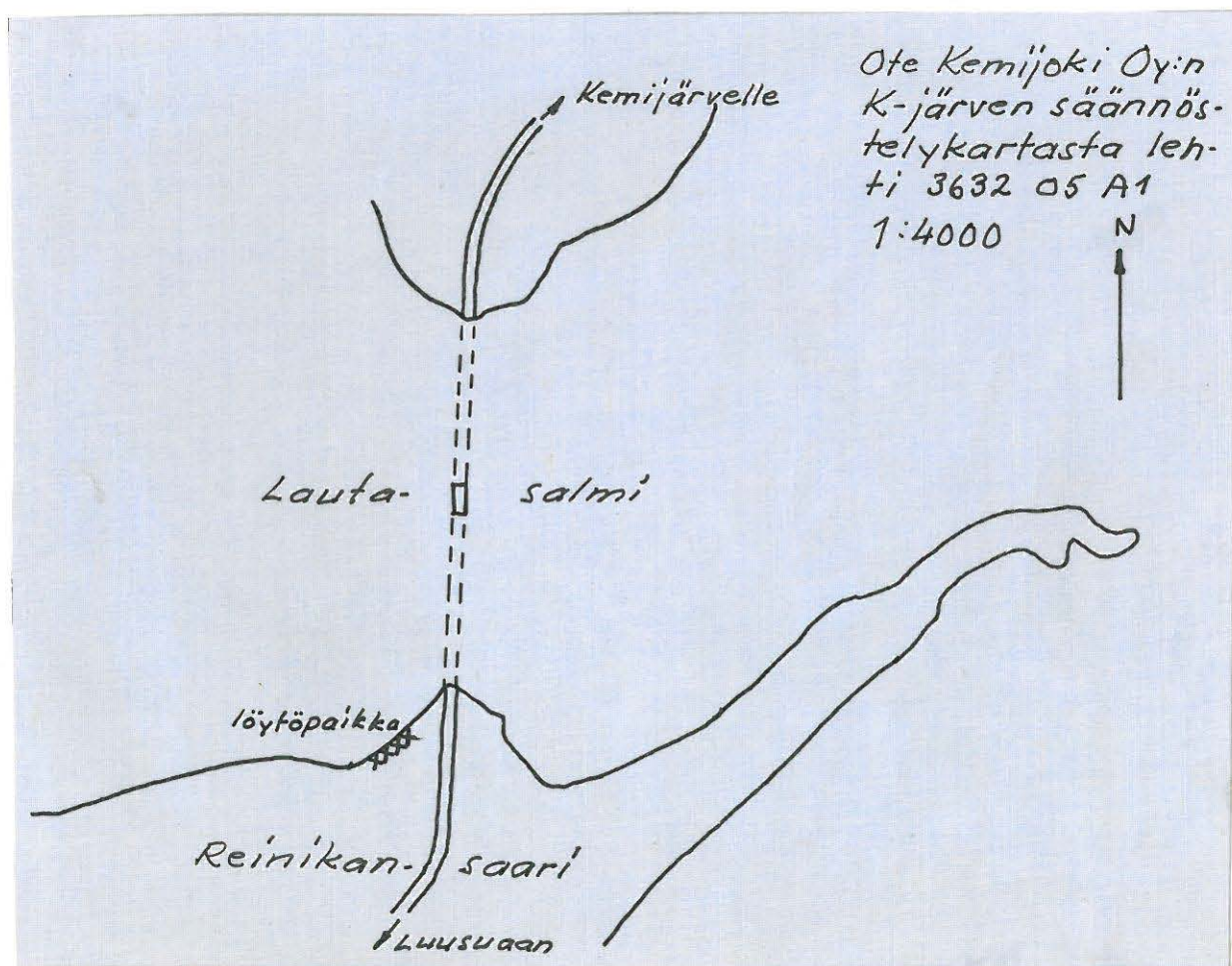
löytöpaikka kuvattuna
 puolen vastarannalta,
 kaakosta. Kvarterit löytyi-
 vät törmän päältä, kuvas-
 sa näkyvän suuren kuu-
 sen ympäriltä.



f. 28249



Etuhalalla, veneen luona ja siitä
laiturille päin kvartsoien löytöpaikka (Lau-
tasalmi I). Kuvaattu lossituksen seinustalta,
etelästä.



Liite (10) Kemijärvi Luusua Mäntykentänniemi 98

f. 28250



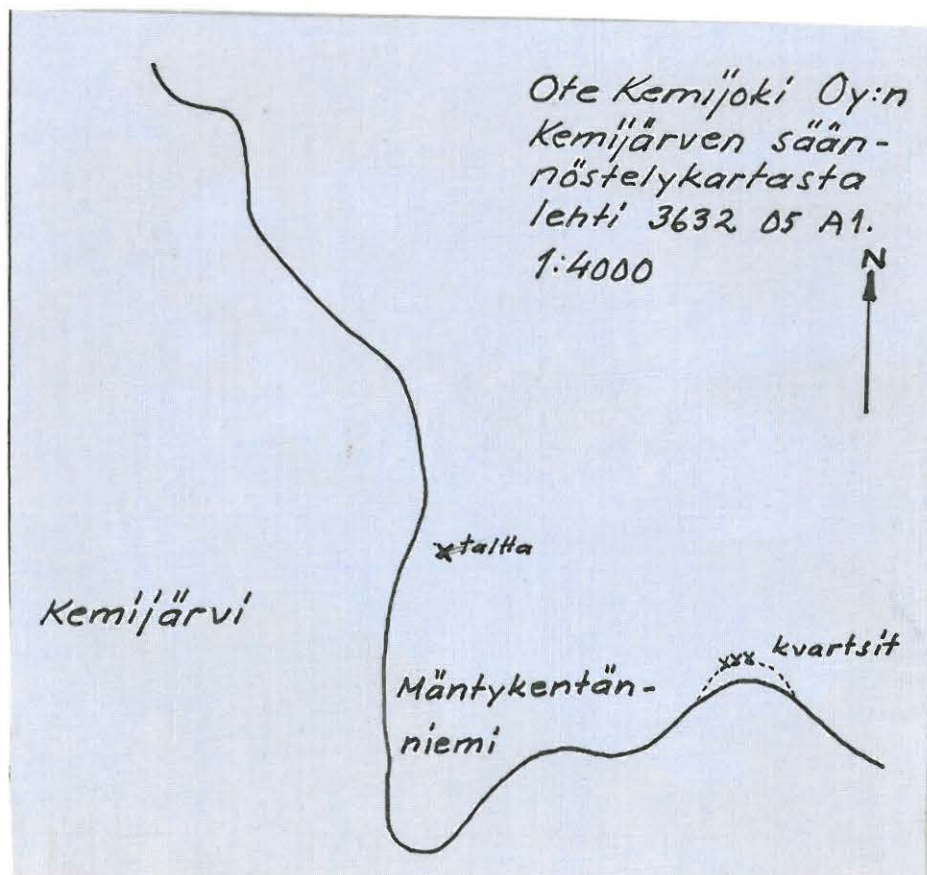
Taltan löytöpaikka Mäntykentänniemen länsirannalla. Kuva otettu polijoisesta.

f. 28251



Kvartsien löytöpaikka niemen itätyressä, kuvattu kaakosta.

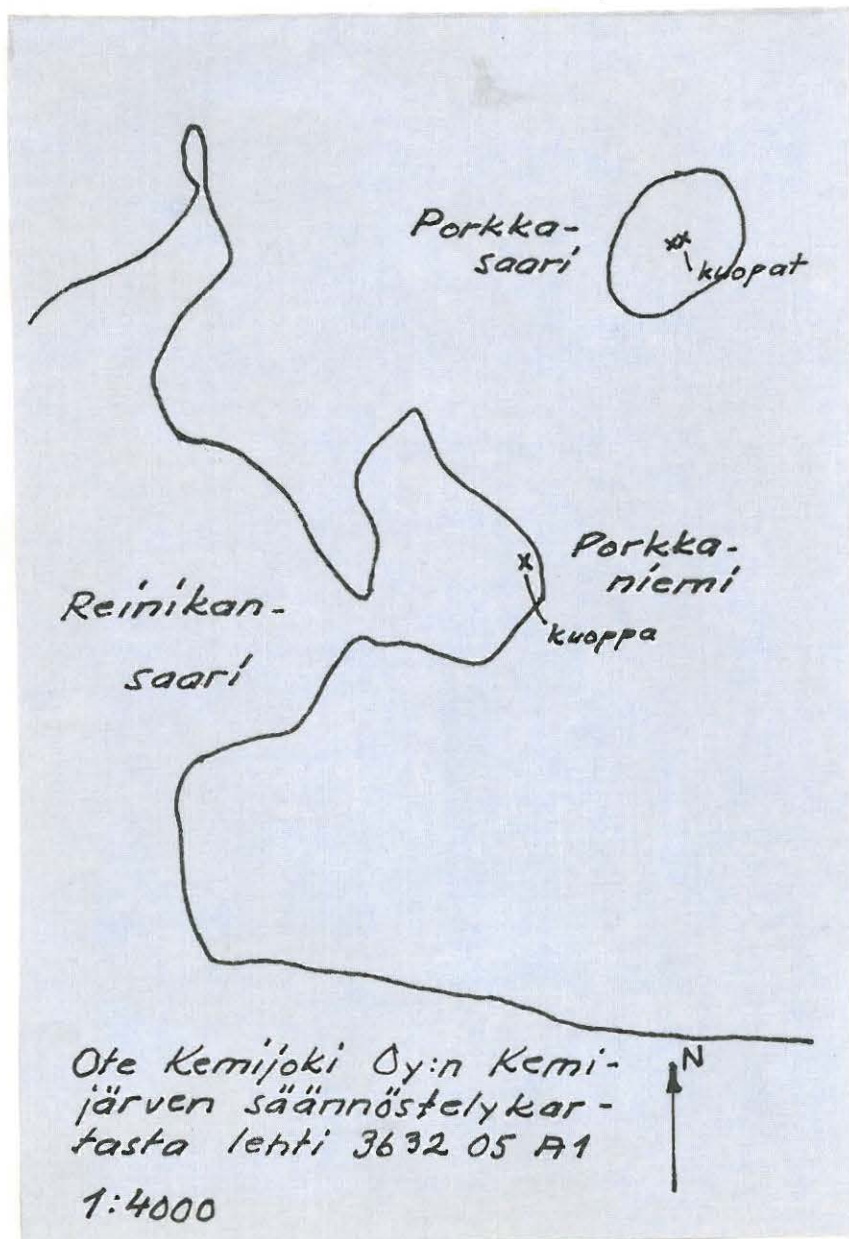
Wuonasta (koy. A. G.)



f. 28252



Porkkasaari, kuvattuna Reinikansaaren rannasta, kaakosta päin.



Ote Kemi-joki Oy:n Kemi-järven säännöstelykartasta lehti 3632 05 A1

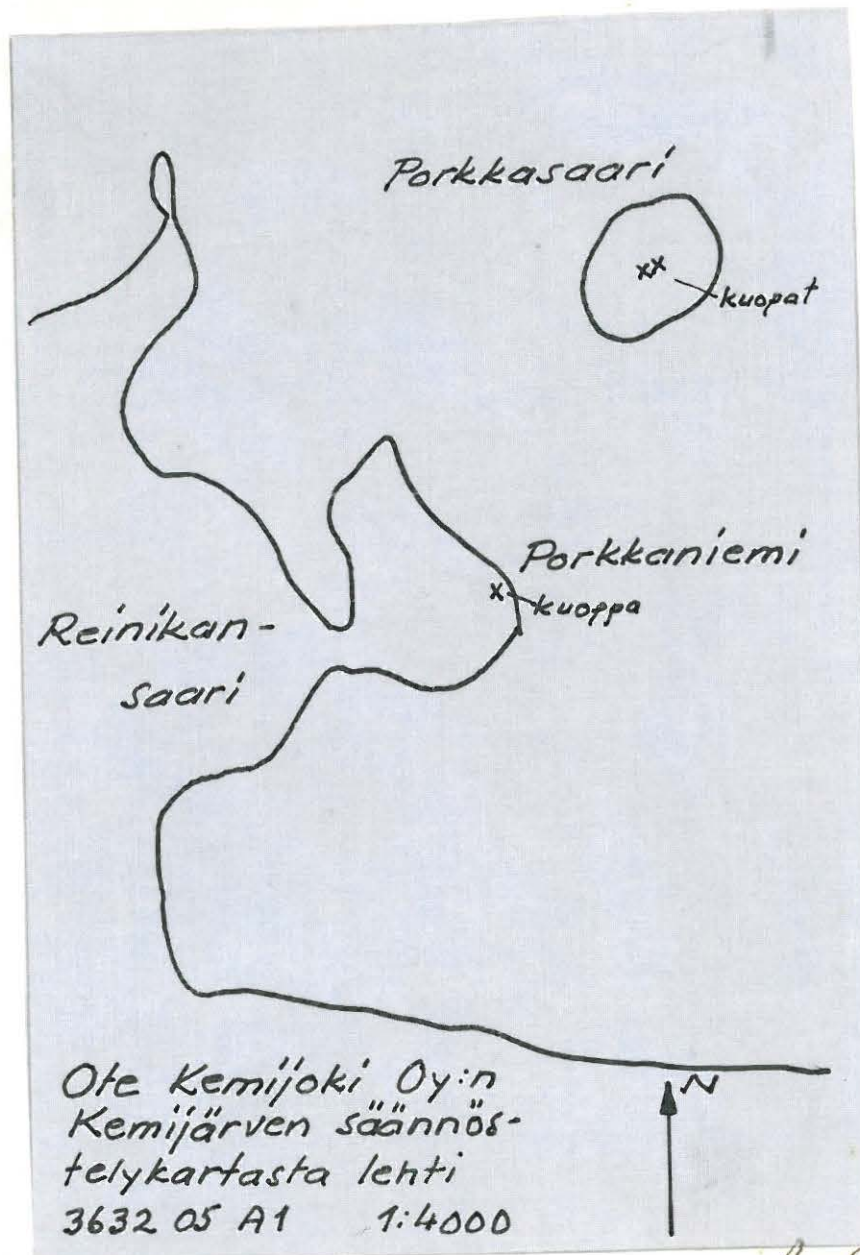
1:4000

A. C. ...

f. 28253



Porkkaniemen kuopanne,
 kuvattu lounasta päin.
 Kuopassa makaava mies
 osoittaa pitemmän kal-
 kaisijan suunnan.



A. Siiriäinen 196.